

DISKRIMINACIJA PORODILJA PREDUZETNICA

Zašto žene preduzetnice plaćaju doprinose za obavezno socijalno osiguranje dva puta, za isti period i po istom osnovu - oporezivoj dobiti?

Kada govorimo o slučaju preduzetnica porodilja govorimo o klasičnoj diskriminaciji i kršenju prava zagaranovanih Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, Zakonom o zdravstvenom osiguranju, Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, Zakonom o radu i Zakonom o finansijskoj podršci porodici sa decom. One su diskriminisane samo zato što su otvorile preduzetničku radnju, a ne d.o.o ili a.d. ili nisu zasnovale radni odnos.

Koja su prva zagaranovana?

Svaka žena preduzetnica ima pravo odlaska na porodiljsko odsustvo i odsustvo sa rada radi nege deteta – 12 meseci ukupno, kao i odsustvo sa rada radi posebne nege deteta u (daljem tekstu: porodiljsko odsustvo). U skladu sa Zakonom o finansijskoj podršci porodici sa decom (čl. 10. i 11.) kaže se da žene koje samostalno obavljaju delatnost imaju pravo na novčanu naknadu za vreme porodiljskog odsustva i da je osnovica za izračunavanje naknade oporeziva dobit.

Koja je procedura ostvarivanja prava?

Žena kada ostvari pravo na odlazak na porodiljsko odsustvo u skladu sa Zakonom o radu, ona ima dve opcije ili da radnju zatvori ili da ovlasti poslovođu da njome upravlja dok je ona na odsustvu, što se reguliše u APR-u. Kada se žena odluči da ovlasti poslovođu naknadu zarade dobija tako što poslovođa uplaćuje za nju porez i doprinose, dostavlja sve neophodne dokaze o obavljenju uplati organu nadležnom za refundiranje uplaćenih sretstava, koji tada na tekući račun preduzetničke radnje prebacije sredstva za naknadu, a na poseban račun refundaciju doprinosa. Za dati mesec plaćeni su porez i doprinosi, a osnovica je oporeziva dobit ostvarena za period od 12 meseci koji prethode mesecu odlaska na porodiljsko odsustvo. Konačno zaduženje ovih porodilja je 0. Ovu proceduru reguliše Pravilnik o bližim uslovima i načinu ostvarivanja prava na finansijsku podršku porodici sa decom, a ne Zakon o zdravstvenom osiguranju!!!

Šta se desilo u slučaju naših porodilja koje sada imaju problem?

Cela procedura je ispoštovana, ovlašćeni poslovođa je regularno uplaćivao naknadu zarade (sa pripadajućim doprinosima), sve je redovno refundirano međutim njima su stigla nova akontaciona rešenja za plaćanje doprinosa (za sva tri osiguranja) za period u kome su ostvarivale naknadu zarade tj. za period u kome im je već plaćena naknada zarade što podrazumeva i pripadajuće poreze i doprinose. Još strašnija je činjenica da su ta rešenja neke porodilje dobijale čak 2 godine unazad tj. za 2008. god. Nakon niza dopisa i razgovora sa Poreskom upravom i Ministarstvom rada i socijalne politike dobili smo sledeće vrste objašnjenja:

1. Dopis Ministarstva finansija, Poreska uprava prvo pogrešno tumači čl. 11. st. 5 Pravilnika o bližim uslovima i načinu ostvarivanja prava na finansijsku podršku porodici sa decom tako što kaže da pravo na punu naknadu zarade ostvaruju porodilje samostalne preduzetnice ako privremeno odjave radnju ukoliko nemaju zaposlene. U članu 11. st. 5 piše “*Opštinska odnosno gradska uprava obračunava i vrši neposredno isplatu naknada zarada korisnicima iz člana 10 stav 1. tačka 2) Zakona, koji nemaju zaposlene*”, pa mi nije jasno kako se iz ove rečenice moglo zaključiti da je neophodno radnju privremeno objavititi ukoliko nemate zaposlene. Jedino

što se može zaključiti da Poreska uprava meša pravila koja važe za preduzetnike na bolovanju što reguliše Zakon o zdravstvenom osiguranju i pravila koja važe za porodilje.

2. Drugo, Poreska uprava poistovećuje bolovanje i porodiljsko odsustvo kako proceduralno tako i terminološki nazivajući ga porodiljskim bolovanjem. Zakon o zdravstvenom osiguranju jasno definiše bolovanje kao sprečenost za rad, a čl. 74 kaže da se pod sprečenošću za rad podrazumeva bolest ili povreda van rada, profesionalna bolest ili povreda na radu, bolesti ili komplikacija u vezi sa trudnoćom itd. Pri čemu se nigde ne spominje porodiljsko odsustvo, prema tome pravila koja postoje za regulisanje bolovanja preduzetnika ne mogu se primenjivati na porodilje. Način regulisanja porodiljskog odsustva i naknade zarade za vreme porodiljskog odsustva regulišu Zakon o radu i Zakon o finansiskoj podršci porodici sa decom i pripadajući Pravilnik.
3. Drugi razlog na koji se poziva Poreska uprava je mišljenje Ministarstva rada socijalne politike iz koga su oni izvukli zaključak da postoje dva osnova oporezivanja. Da razjasnimo na početku jednu stvar, navedeno mišljenje Ministarstva rada dato je samo i isključivo za penzijsko i invalidsko osiguranje ne i za ostala dva osiguranja koja se isto potražuju u rešenjima poreske uprave. Poreska uprava kaže kako se iz mišljenja MRSP zaključuje da postoje dva osnova za obračun poreza i doprinosa i to oporeziva dobit (citiram: koju može da podigne samo osnivač radnje) i naknada zarade. Prvo osnov za obračun poreza i doprinosa predstavlja ostvaren prihod (u slučaju preduzetnika to je oporeziva dobit), a po Zakonu o porezu na dohodak građana (čl.3) naknada zarade ne predstavlja prihod. Naknada zarade je termin koji se koristi za zaradu kod zaposlenih ili oporezivu dobit kod samozaposlenih na koju se plaćaju pripadajući porezi i doprinosi za vreme odsustva sa rada ili porodiljskog odsustva prema tome ovlašćeni poslovođa ili opštinska odnosno gradska uprava su na naknadu zarade platili i porez i doprinose. Da pojednostavimo - dok žena radi prima zaradu (sa porezima i doprinosima) ili ako je preduzetnica ostvaruje dobit i na oporezivi deo plaća porez i doprinose, a kada odu na porodiljsko odsustvo njihovi prihodi se više ne zovu zarada ili dobit nego naknada zarade.

Poreske uprave se međutim u svojim objašnjenjima najviše oslanja na sopstveno tumačenje i to tako što tvrede da preduzetnica koja je na porodiljskom odsustvu i prima naknadu zarade, a nije zatvorila radnju ostvaruje neku dobit i samo ona može njome da raspolaže ili kako izričito kažu to je *“oporeziva dobit na osnovu rezultata poslovanja preduzetničke radnje (koju jedino može da podigne osnivač radnje)”* i upravo to za njih predstavlja taj drugi osnov za plaćanje doprinosa. Sad se tu postavlja nekoliko pitanja, prvo je zašto se to isto ne naplaćuje ženama koje su vlasnice privrednog društva (doo, ad itd.), drugo naknada zarade ne predstavlja drugi prihod i treće na eventualno povećanje oporezive dobiti za vreme porodiljskog odsustva u odnosu na oporezivu dobit na osnovu koje je izračunata visina naknade zarade može se platiti samo porez ne i doprinosi.

I na kraju ukoliko i prihvatimo tumačenje koje daje Poreska uprava kako postoje dva osnova oporezivanja postavlja se ključno pitanje **ZAŠTO SE NAPLAĆUJU SVA TRI OSIGURANJA? U skladu sa čl. 12 Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (na koje se poziva i sama Poreska uprava) jedino što se plaća ukoliko postoje dva osnova je penzijsko i invalidsko osiguranje!!!!**

Da zaključimo ovde se radi o dvostrukoj naplati doprinosa za obavezno socijalno osiguranje u suprotnosti sa nizom Zakona. Postavlja se pitanje svrhe naknade zarade, jer ako to pravo ne iskoristite kao porodilja doprinose ćete platiti samo jednom onda je bolje i da se ne maltretirate sa ostvarivanjem svog zagaranovanog prava već samo da nastavite da radite. Ovakvo ponašanje Poreskih vlasti za posledicu će imati:

- 1. Smanjenje nataliteta**
- 2. Smanjenje broja žena preduzetnica (kojih i onako već ima malo)**
- 3. Povećanje nezaposlenosti (koja je već alarmantno visoka)**
- 4. Smanjenje budžetskih prihoda (koji su sve manji i manji jer nam je privreda u recesiji)**
- 5. Povećanju broja lica koji rade u sivoj ekonomiji**

A sve ovo zato što su mi sve žene do jedne rekly da će radnje zatvoriti, zaposlene otpustiti i početi da rade na crno ili da traže posao jer one nemaju para da plate ono što im Poreska uprava traži (iznosi se kreću od 60.000 do 500.000 dinara). Ako ne plate nemaju pravo da overe zdravstvenu knjižicu, kamata od 2% im ide bez obzira da li su se žalile ili ne.

I na kraju ako i prihvatimo tumačenje Poreske uprave, moraju se ozbiljno razmotriti posledice njihove aktivnosti i pronaći način za rešavanje problema, a ne pravdati se mišljenima koja nemaju pravni osnov, uredbama koje nisu dostupne javnosti, kompjuterskim programima i naravno nenadležnošću.

Beograd, 13. decembar 2010. god.

Analizu sačinila:
Nataša Cupać Pavlovski,
Savetnica
Unija poslodavaca Srbije